

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ІСТОРИЧНИХ ХОРОНІМІВ

Сливка М.І.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Сучасна лінгвістика дедалі більше заглиблюється в вивчення когнітивних аспектів мови. Теза про вплив мови на спосіб сприйняття дійсності, висунута Е. Сепіром і Б. Уорфом, хоча й не сприймається беззастережно і в повному обсязі, проте містить чимало важливих периферійних відгалужень, що заслуговують на перевірку, насамперед у сфері, де мовні знаки стають віддзеркаленням етнокультурних та історичних особливостей національних мов. За слушним і особливо актуальним сьогодні спостереженням В. фон Гумбольдта, «розбіжності між мовами є чимось більшим, ніж просто знакові розбіжності, ... слова, форми слів утворюють і визначають різні мови за своєю сутністю, за своїм впливом на пізнання та на почуття, що в дійсності є різноманітними світоглядами» [Гумбольдт, с. 370]. Взаємодія між мовою та культурою найвиразніше виявляється в широко вживаному в сучасних дослідженнях понятті «мовна картина світу». Мовна картина світу не є застиглим явищем, вона розвивається, відбиваючи зміни в пізнанні світу. У цьому зв'язку важливого значення набуває питання взаємодії наукової та повсякденної свідомості.

Нині серед лінгвістів немає цілковитої одностайності з низки питань, пов'язаних із взаємодією лінгвокультурних параметрів тексту оригіналу та його перекладу. Існує нагальна потреба в упорядкуванні й унормуванні правил іншомовного відтворення українських реалій і власних назв як своєрідних історико-культурних реалій, оскільки нинішня практика книжкових і періодичних видань свідчить про існування значних розбіжностей у цій сфері. Такому впорядкуванню має передувати різнобічне вивчення реалій та їх функціонально-когнітивних відповідників як у теоретичній, так і в прикладній площині. Цим зумовлюється **актуальність** пропонованого дослідження, що є спробою комплексного аналізу власних назв з позицій міжконцептуальної теорії перекладу, яка віддзеркалює тенденцію сучасного перекладознавства розглядати переклад як різновид когнітивної діяльності.

Об'єкт дослідження – українські історико-культурні реалії як ключовий елемент національного лінгвокультурного коду. **Предметом** дослідження є лінгвокогнітивна природа українських реалій в оригінальних і перекладних текстах англійською мовою.

Метою дослідження є вивчення когнітивного аспекту українських реалій; способів їх відтворення у тексті перекладу.

Власним назвам притаманна ознака національної маркованості. Особливістю власних назв, що стосуються періоду давньокиївської держави, відомої як Русь чи Київська Русь, є те, що вони є частиною тої спадщини, на яку претендують не тільки українці, а й інші східнослов'янські народи. Оскільки англomовний світ протягом останніх декількох століть знайомився з давньоруською історією

переважно через посередництво російських друкованих видань, то англomовним історикам, філологам, культурологам, усім, хто цікавиться східнослов'янським регіоном, основні назви та імена, що належать до українського середньовіччя, відомі насамперед у російській формі: Kiev, Vladimir, Old Russian (у значенні "давньоруський") тощо.

Завдяки публікаціям англійською мовою українських істориків та інших науковців, що працювали й працюють на Заході й в Україні, нині у вжитку паралельно з формами, утвореними з російського посередництва, співіснують латиноалфавітні форми, що передають українське звучання відповідних онімів. Особливе значення для коректного представлення давнього та сучасного українського ономастикону мала поява англomовних енциклопедичних видань, де більшість онімів віддзеркалюють українські форми.

Не зупиняючись докладно на особливостях транслітерації окремих українських літер (цьому питанню присвячено монографію А.Г.Гудманяна 1999 р., низку публікацій у збірнику "Відтворення українських власних назв (антропонімів і топонімів) іноземними мовами", 1995 р. та численних журнальних публікаціях), зупинимось на загальних принципах відтворення українських назв різними виданнями, авторами й перекладачами.

Насамперед заслуговує на увагу переклад назви давньокиївської держави у різних її варіантах: *давня Русь*, *Київська Русь*, *Руська земля*: "Peace was made in the name of "Prince Ihor and all the people of the Realm of Rus". The expression "Realm of Rus" (*Strana Ruskaia*) is used here for the first time in the broad political sense of the Kievan Realm, composed of Rus' in its ethnic sense plus the non-Rus' lands under its control" [17, p.586]; "It was at this stage that the city of Kiev and its surrounding lands became referred to as *Ruskaia zemlia*, the land of Rus, in the narrow sense of the word" [15, p.38]; The Realm of Rus' as a dynastic confederation of principalities: Volodymyr Monomakh. [17, p.598]; Kievan Rus' [15, p.32], Kievan Rus' [7, p.621].

Назва *Малоросія* чи *Мала Росія*, що побутувала в часи Російської імперії і стала в уяві багатьох людей символом колоніального становища України, не просто називає частину географічного простору в центрально-східній Європі, а несе в собі виразний історико-етнологічний підтекст, що дає підстави для зарахування її до категорії онімів-реалій. Імовірно саме цей фактор визначає те, що серед форм її перекладного відтворення переважають кальки - Little Russia [15, p.226], а не транскрипція, як належало б назвам держав. Певним чином на це впливає також наявність у формі *Малоросія* її структурного аналога, що складається з двох слів *Мала Росія*. Помічено, що полікомпонентні власні назви більше тяжіють до калькування, а однокомпонентні – до транскрипції. На наш погляд, уживання калькованого варіанту є недоцільним. Це може привести до певної плутанини, оскільки, як зазначено в енциклопедичних джерелах, терміни *Мала Русь* (Мала Росія) та *Малоросія* не є ідентичними: вони відносяться до різних періодів в історії держави.

Назва *Мала Русь* з'явилася значно раніше, ніж *Малоросія*. Назву *Мала Русь* використовували константинопольські патріархи щодо Київського і Галицько-Волинського князівств, тоді як Залісся й Новгородщину називали Великою Руссю. Це був структурний аналог до назв Мала Греція, тобто власне Еллада, і Велика Греція - розкидані по морських узбережжях грецькі колонії. У середині XVII ст. московський цар Олексій Михайлович, добувши після Переяславської угоди 1654 р. протекторат над Гетьманщиною, використав церковну термінологію патріаршої константинопольської канцелярії і в 1655 р. прийняв титул "всея Великая, Малая и Белая Руси самодержец".

Від другої половини XVII ст. і до першої половини XIX ст. Малоросія обмежувалася лише лівобережною Україною, тобто Гетьманщиною (Полтавщина, Чернігівщина, а також м. Київ) поряд з якою були також землі Війська Запорозького (степова Україна) та Слобідська Україна. Для земель Війська Запорозького царський уряд вигадав штучну назву "Новоросія". "Незважаючи на всі потуги царських чиновників, штучна назва Малоросія в Україні не прижилася і ніколи не вживалася серед простого народу". З часом колоніальна назва "Малоросія" разом з штучно витвореним етнонімом "малорос" набула образливого для українців забарвлення, натякаючи на їх другосортність у очах імперських чиновників і нав'язаний частині українців комплекс меншовартості. Цей асоціативно-історичний фон адекватно передає калькована форма прикметника *малоросійський* у такому контексті: "Whereas Denikin ... destroyed Ukrainian schools, replaced the word Ukrainian with 'Little Russian' ... the Russian Socialists ... were introducing punishments for violence against Ukrainian culture ..." [12, p.522].

У складі прикметника *малоросійський* чи іменника *малорос* морфологічний компонент *-рос-*, що асоціюється з етнонімом *росіянин*, набуває особливої когнітивної ваги у тих контекстах, де йдеться про українсько-російське суперництво, наприклад: "Shumsky also denounced the Ukrainians who, under the self-serving guise of loyal service to the party, made Moscow centralism possible. ... He declared that 'in the party the Russian Communist governs with suspicion and unfriendliness... He rules receiving support from a contemptible Little Russian who throughout all historical epochs has been basically hypocritical..." [15, p.393]. Природно, що в такому контексті англomовний автор надає переваги калькованому відображенню етноніма *малорос*. Цілком виразно протиставляються лінгво-когнітивні підтексти власних назв у відомій полемічній роботі М.Хвильового "Україна чи Малоросія", що в перекладі здебільшого калькується: "Ukraine or Little Russia" [18, p.313], "Ukraine or Little Russia" [7, p. 501].

Відтворення концептуально-термінологічного вживання відповідних хоронімів у перекладі великою мірою залежить від жанрової специфіки тексту. Наприклад, текст енциклопедичної статті, де виклад супроводжується коментуванням і описом використовуваних термінів і назв, створює оптимальні передумови для повноцінного відтворення денотативної і конотативної семантики

назв-реалій: “Little Russia (Mala Rus’, later Malorosiia). The name appeared in Byzantine sources at the beginning of the 14th century and was used for the church administrative unit covering the territory of the Galician-Volhynian state. In Byzantine documents and eparchy registers Halych metropolity (est. 1303), consisting of six eparchies (Halych, Peremyshl, Volodymyr, Kholm, Lutske, and Turiv), was known as *Micra Rosia* (Little Rus’). From 1354 the name *Macra Rosia* (Great Rus’) was used for the 13 eparchies under the Kiev metropolitan, namely, the Ukrainian eparchies of Kiev, Chernihiv, Pereiaslav, and Bilhorod and 9 Belarusian and Russian eparchies... The name Little Russia does not appear in 15th-or 16th-century documents. Only in the first half of the 17th century did it begin to be used in church correspondence between Kiev and Moscow. Until almost the end of the 17th century the name Rus’ (Latin: *Russia*), Ruthenian land (Polish: *Ziemia Ruska*) and Red Rus’ (Latin: *Russia Rubra*) were used in chronicles and maps to designate western Ukrainian territory. (...) After the Pereiaslav Treaty of 1654 Tsar Aleksei Mikhailovich added to the usual title of the Muscovite tsars the phrase ‘of all Great and Little Russia’. Later the term Little Russia (*Malaia Rossiia* or *Parva Rossiia*), as the designation of the Ukrainian territory united with Muscovy, began to be adopted in Ukrainian official documents, chronicles, and literature... *Malorossiia*, which is derived from *Malaia Rossiia*, began to be used in official nomenclature in the 18th century to refer only to Left-Bank Ukraine, that is, to the Hetman state... The official terms Little Russia (*Malorossiia*), Little Russian (*malorusskii*), and Little Russians (*malorossy*) were used for Russian-ruled Ukraine and its inhabitants only in the 19th and at the beginning of the 20th century.” [8, p.165].

Від хороніма Малоросія утворилися численні похідні, що мають як ономастичну, так і апелятивну природу. Свого часу в Росії був урядовий орган *Малоросійська колегія*, назва якого в англійських текстах переважно калькується: "In 1722 he (Peter I) introduced a new governmental institution – the so-called “Little Russian College” [17, p.654]; Little Russian Office [4, p. 54-55]; the Little Russian Collegium [15, p.167].

В енциклопедії України поряд з калькованим варіантом вживається транскрибований варіант, який відбиває українське звучання, та транскрибований варіант, вживаний російськими урядовцями: “Little Russian Collegium (*Malorosiiska kolehiia*; Russian: *Malorossiiskaia kollegiia*) [8, p.165]. Подібним чином передається й назва центрального органу управління справами України в складі російської держави *Малоросійський приказ*: “Little Russian Office (Russian: *Prikaz Malyia Rossii, Malorossiiskii prikaz*). [8, p.166], назва Малоросійського таємного товариства - Little Russian Secret Society (*Malorosiiske taiemne tovarystvo*) [8, p.166], Генерального малоросійського суду - General Little Russian Court (*Heneralnyi malorosiiskyi sud*) [7, p. 22] тощо.

Часто в тексті англомовної публікації про Україну ці способи передачі назви доповнюються контекстуальними коментарями про сутність відповідної номінації, наприклад: "... In particular, we will look at the data collected by clerks of the Little Russian Office (*Malorossiiskii prikaz*) the Moscow-based agency in charge of

Ukrainian affairs after the Muskovite annexation of Left-bank Ukraine from Poland in 1654" [14, p.292].

На наш погляд, у багатьох текстових ситуаціях самого калькування для повновартісного комунікативного ефекту замало. Адже англомовний читач може бути не обізнаний в історії українсько-російських відносин і не здатний ідентифікувати Little Russia з Україною. У подібних випадках доречним було б дублювання в дужках описовим способом номінації *український, Україна* для того, щоб зробити текст недвозначним і комунікативно повноцінним. У доступному нам корпусі фактичного матеріалу зафіксовано лише поодинокі приклади використання такого прийому, наприклад, Hetman K.Rozumovsky's table of Ranks, 1756, with a list of all 'Little Russian' (Ukrainian) ranks [10, p.317].

У складі топонімів, що включають компонент *малоросійський*, більш доречним було б використання транскрипції, а не калькування, оскільки загальною тенденцією при відтворенні географічних назв є пріоритет саме звукової форми, а не семантичного наповнення компонентів. Тому запропонований у англомовній енциклопедії калькований спосіб передачі назви Little Russia gubernia (an administrative territory of the Russian Empire) [8, p.165], на нашу думку, міг би виступати радше як додатковий і наводитися в дужках, основним мав би бути транскрибований відповідник Malorossiiskaia Guberniia.

Окремою своєрідною групою виступають історичні назви частин українських земель, такі як *Слобожанщина, Волинь, Буковина, Галичина, Прикарпаття, Закарпаття*, що не є, строго кажучи, одиницями адміністративно-територіального поділу, хоча в окремих випадках вони мають омонімічні кореляти серед сучасних офіційних найменувань областей. Деякі з цих назв, зокрема *Галичина, Волинь, Закарпаття, Поділля, Буковина* мають традиційно усталені відповідники, що не збігаються з транслітерованими формами сучасних українських назв – Galicia, Volhynia (Volhynia (Ukrainian: *Volyn*) [10, p.630]; Transcarpathia [10, p.256], Podilia (Podolia) [9, p.49], Northern Bukovina [16, p.12]. Українська історична назва *Галичина* має цілу низку варіантів англомовної передачі: Halychyna, Galicia, Halych (Galich) region [17, p.604], Jaroslav of Halych [5, p. 921].

З погляду офіційно-ділового використання мови існування дублетів Halychyna – Galicia, Volyn' – Volhynia, Zakarpattia – Transcarpathia – явище загалом небажане. До того ж, як зазначає Р.П.Зорівчак у монографії спеціально присвяченій перекладові реалій, відтворення українського оніма "Галичина" як "Galicia", може призвести до непорозуміння через те, що в Іспанії існує провінція з такою назвою. Проте в лінгвокогнітивному плані кожний із членів цих пар наділений специфічною історико-культурною інформативністю, що дає текстові додаткову когнітивну глибину.

Яскравим прикладом того, як мова не тільки інтерпретує, але й конструює мовну картину світу в соціальній свідомості її носіїв є назва *Закарпаття*. У сьогоденному повсякденному вживанні цей онім є однослівним заміном офіційної назви Закарпатської області. У історичному ракурсі – це номінація

території, заселеної етнічними українцями (до середини ХХ ст. серед населення переважала самоназва *русини*), з досить невизначеними географічними межами. Номінативними аналогами її, що використовувалися здебільшого в писемному мовленні були словосполучки *Угорська Русь*, *Карпатська Русь*. У 1918-1939 рр., коли Закарпаття ввійшло на нетривалий час до складу Чехословаччини, воно отримало назву *Підкарпатська Русь* (калька з чеської *Podkarpatska Rus*).

Порівняння внутрішньої форми цієї назви зі словом *Закарпаття* є дуже промовистим з погляду когнітивної природи кожної з цих номінацій. Воно віддзеркалює не так географічний, як геополітичний погляд на цей регіон. Назва *Закарпаття* – це погляд з Києва на ту частину давньоруської спадщини, яка знаходиться по відношенню до столиці за Карпатами. Назва *Підкарпатська Русь* – це погляд з Праги, адже по відношенню до неї історична область із центром в Ужгороді перебуває не за, а перед (під) Карпатами. Традиційний англійський відповідник *Transcarpathia*, що має достатньо прозору внутрішню форму *Transcarpathia* (пор. *Transdnestria*, *Trans-Alaska Pipeline*, *Trans-Siberian Railroad* тощо), є значно інформативнішим у лінгвокогнітивному плані, ніж транскрибоване слово *Zakarpattia*, яке нічого означає для тих, хто не знайомий з українською мовою.

У цьому сенсі практика подання калькованого варіанту української назви на першому місці і його дублювання в дужках транскрибованою українською формою, що практикується в п'ятитомній енциклопедії українознавства, є цілком виправданою. За цим самим принципом подаються й назви *Carpatho-Ukraine* (*Karpatska Ukraina*) [7, p.375]; the *Carpatho-Ukrainian Republic* [7, p.375], *Subcarpathian Ruthenia* (*Pidkarpatska Rus*) [10, p.256]. У сучасній періодиці для позначення одиниці чинного адміністративно-територіального устрою нинішньої України цілком виправдано дедалі більшого поширення набуває транскрибована назва *Zakarpattia* [6, Jan.28-Feb.3, 2002, p. 7, 8, 10]. Щоправда, в публікаціях зарубіжних славістів та україністів трапляється й традиційна форма *Transcarpathia*, наприклад: "...a Carpatho-Ruthenian minority, which also inhabits Ukraine's Transcarpathia Oblast" [7, p.61].

Інакшою є природа атрибутивного елемента у словосполученні *Наддніпрянська Україна*. Прикметник *наддніпрянський* представляє специфічний для англійської мови словотвірний тип, який доводиться передавати описовим словосполученням. При відтворенні власної назви такий підхід неминуче призводить до небажаної декомпресії - кількість слів у складі англійської версії власної назви суттєво збільшується порівняно з оригіналом. Саме це, на наш погляд, спричинило використання прийому калькування у першому випадку і транскрипції - в другому.

Деякі з зазначених вище хоронімів мають в українській мові структурні варіанти: *Слобожанщина* - *Слобідська Україна*, *Наддніпрянищина* - *Наддніпрянська Україна*, *Правобережжя* - *Правобережна Україна*, *Лівобережжя* - *Лівобережна Україна*. Наявність таких структурних дублетів – зручна підказка для перекладачів: це відкриває безперешкодний шлях до калькування двокомпонентного варіанта назви і заміни ним однослівної номінації

(*Слобожанщина, Наддніпрянина*): Right-Bank Ukraine (Pravoberezhna Ukraina, Pravoberezhia) [9, p.373], Left-Bank Ukraine (Livoberezhia) [8, p.67]; "It had been difficult enough for Khmelnytsky and Vyhovsky, who ruled all of Dnieper Ukraine, to exercise freedom of action" [15, p. 147].

Щоправда трапляється й транскрибована форма *Slobozhanshchyna*, але вона наводиться переважно в дужках чи як доповнення до іншого варіанта відтворення цієї назви: "The term Slobids'ka Ukraïna or Slobozhanshchyna has now a twofold meaning" [17, p.152]; "Peasants who lived on rank estates in the Hetman state and Slobidska Ukraine in the 17th and 18th centuries..." [9, p.316].

Українська фіналь *-щина* має в ономастиці досить високу словотвірну продуктивність. Однак треба зазначити, що у складі різних назв він може виступати з різним значенням. У назвах *Лемківщина, Гуцульщина, Бойківщина* вона означає місцевість побутування певної етнічної групи (лемків, гуцулів, бойків), у назвах на зразок *Наддніпрянина* - вказує на зв'язок з назвою річки, що є ключовим елементом вторинної географічної номінації, а в назвах на зразок *Полтавщина* елемент *-щина* є двозначним: 1) це замітник офіційної номенклатурної назви *область*, що з часів УРСР і донині має визначені адміністративні кордони 2) це формант, що є носієм ознаки приблизної номінації, і вказує на території прилеглі до Полтави чи належні до адміністративно-територіальної одиниці з центром у Полтаві. У назві *Слобожанщина* цей формант вказує на поширеність певного типу поселень (*слободи*). У сучасних періодичних виданнях формант *-щина*, що вживається для позначення назви області, як одиниці сучасного адміністративно-територіального устрою України, часто передається в транскрипції: *Zhytomyrshchyna* ; the land of *Poltavshchyna*; in Lviv and in the land of *Lvivshchyna* тощо.

Одним із способів відтворення назви *Слобожанщина* є вживання замість компонента *Україна* апелятивного елемента *region*, що передає досить широку й нечітко окреслену семантику: "While the Sloboda regions contained a significant and growing Ukrainian population, they were not able to play an autonomous political role" [15, p.153]. У такому поданні, за відсутності компонента *Ukraine*, слово *Слобожанщина* може сприйматися як частина не тільки української, але й російської історико-культурної спадщини, оскільки частина території, на яку поширювався цей історизм, входить сьогодні до складу Російської Федерації. Подібну інтерпретацію допускає й переклад власної назви *Лемківщина* як *Lemko region (Lemkivshchyna)* [8, p.77], the *Lemko region* [9, p.31], пор. також the *Lemko territories* [7, p.138].

Слід зазначити, що для назв подібного типу залишається відкритим питання про відтворення прикметника, який власне є ідентифікаційною основою назви. Нині відомі такі варіанти перекладу: 1) збереження оніма в формі прикметника *Slobids'ka Ukraïna* [17, pp.664, 665, 667], (або без знаку пом'якшення *Slobidska Ukraine* [7, p.753]), 2) перетворення українського прикметника в іменник, від якого він походить, і використання англійської синтаксичної конструкції N+N: *Sloboda Ukraine* [15, p.153, 254]. Слід зауважити, що перший варіант несе в собі

більше слідів “українськості” – у граматичній формі іменника та лексичній формі компонента *Ukraine*, тим часом як другий варіант є більш англізованим, як граматично, так і лексично (*Ukraine*). Можна припустити, що двокомпонентні варіанти назв Слобідська Україна, Наддніпрянська Україна тощо є структурними рудиментами давньої традиції номінування, в якій слово *україна* мало первісно апелювативне значення “окрема, якимось чином відділена територія (земля)” [див. 2, с. 21]. Відповідні пояснення знаходимо також в англійському енциклопедичному тексті: “Ukraine continued to mean ‘land’ well in 15th and 16th centuries and even later. Documents referred to Podilian Ukraine, Bratslav Ukraine, and Kiev Ukraine” [10, p.343].

Серію двокомпонентних похідних, утворених від назв Русь та Україна, на позначення різних українських земель, регіонів, адміністративно-територіальних формувань тощо можна зарахувати до категорії історико-культурних ономастичних реалій. Порівняно з онімом *Україна*, що нині є назвою однієї з держав європейського континенту і виконує лише загальнономінативну функцію, такі назви як *Слобідська Україна*, *Угорська Русь*, *Карпатська Русь*, *Підкарпатська Русь*, *Карпатська Україна* тощо несуть значну інформацію про історичне минуле, етнокультурні і етносоціальні особливості відповідних частин цієї держави.

Підсумовуючи, варто наголосити на особливому значенні принципу історизму в перекладі досліджуваного типу реалій. Англійський текст оригіналу і український текст перекладу адресовані різній читацькій аудиторії, а змістове наповнення реалії змінюється залежно від історичного часу, в контексті якого вона позиціонується. Наявність у більшості назв значного обсягу комунікативно важливої історико-культурної інформації спонукає перекладача вдаватися в кожному конкретному випадку до тих прийомів, які здатні не тільки передати відповідні асоціації та алюзії, але забезпечують впізнаваність назви і її безпомилкове співвіднесення з українським прототипом.

Література

1. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. - М.: Прогресс, 1985. – 450 с.
2. Скляренко В.Г. Походження назви Україна. // Мовознавство. - 2006. - № 5. - С.15-33.
3. Субтельний О. Україна: історія / пер. з англ. Ю.Шевчука. – К.: Либідь, 1991. – 512 с.
4. Bushkovitch P. Russian Boyars and the Ukrainian Hetmanate // Journal of Ukrainian Studies. – Vol. 29. - No 1-2. – Toronto, 2004. – P.47-63.
5. Danylenko A. The Latest Revision of the *Slovo o Ploku Igoreve*, or Was Jaroslav of Halych Really Shooting His ‘*Altan*’ in 1185? // The Slavonic and East European Review. - 2004. - Vol. 82. - No 4. - P. 921-935.
6. Eastern Economist (газета).
7. Encyclopedia of Ukraine. - Vol. 1. - Toronto, 1984. - 952 p.

8. Encyclopedia of Ukraine. - Vol. 3. - Toronto, 1993. – 872 p.
9. Encyclopedia of Ukraine. - Vol. 4. - Toronto, 1993. – 864 p.
10. Encyclopedia of Ukraine. - Vol. 5. - Toronto, 1993. – 886 p
11. Finnin, R. Mountains, Masks, Metre, Meaning: Taras Shevchenko's 'Kavkaz' // The Slavonic and East European Review. 2005. - Vol. 83. - No 3. - P. 396-439.
12. Gilley Ch. Volodymyr Vynnychenko's Mission to Moscow and Kharkov // The Slavonic and East European Review. - 2006. - Vol. 84. - No 3. - P. 508-537.
13. Keenan E.L. Jozef Dobrovsky and the Origins of the Igor' Tale. Harvard series in Ukrainian Studies. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 2004. – XXIII+541 p.
14. Michels G. The first Old Believers in Ukraine: Observation about Their Social Profile and Behavior // Harvard Ukrainian Studies. - 1992. -Vol. XVI. - No 3/4. - P.289-313.
15. Subtelny O. Ukraine: a history. – Toronto, 1994. – 692 p.
16. Tarasyuk B. Ukraine in the World // Harvard Ukrainian Studies. – Vol. XX, - Special issue. - 1996. - P.9-15.
17. Ukraine. A Concise Encyclopaedia. – Vol. 1. – Toronto, 1963 – 1185 pp
18. Wynar B.S. Ukraine. A Bibliographic Guide to English-Language Publications. - Englewood, Colorado, USA: Ukrainian Academic Press, 1990. - 406 p.

Summary

The paper discusses the major ways and communicative strategies of rendering the nationally colored terminological and other conceptually loaded elements of the historical scholarly discourse. A considerable part of the historico-cultural nominations are proper names. The complexity of their adequate representation in the TL text is rooted not only in the lack of the unified transliteration rules both in Ukraine and outside, but also in the discrepancies of the historical paradigms of which the respective names or their derivatives may be a part. In most cases it is the linguistic awareness of the author (or translator), along with his/her outlook, which determine the choice between the possible options.